

Samenvatting

In de laatste jaren wordt gesteld dat Nederland een leidende positie in de XTC-handel heeft ingenomen. Volgens Interpol en de Amerikaanse Drug Enforcement Administration (DEA) zou een groot deel van alle XTC die wereldwijd in beslaggenomen wordt, afkomstig zijn uit Nederland.

De nota 'Samenspannen tegen XTC', die in mei 2001 aan de Tweede Kamer aangeboden werd, bevat een plan van aanpak om te komen tot een aanmerkelijke reductie van de productie van, de handel in, en de smokkel van XTC. Daarnaast wordt in de nota ook voorgesteld meer aandacht te besteden aan preventie. Een van de preventieve maatregelen die wordt voorgesteld is het geven van *voorlichting* aan potentiële koeriers over de strafrechtelijke risico's die zij lopen. Het idee is dat door een effectieve voorlichting voorkomen kan worden dat personen zich al te gemakkelijk lenen voor het smokkelen van XTC naar andere landen.

Van het WODC (Ministerie van Justitie) kregen wij in februari 2002 de opdracht om ten behoeve van deze voorlichting meer inzicht te verstrekken in de motieven en achtergronden van personen die XTC over de grens smokkelen. We verzamelden gegevens over de totale groep van de Nederlandse XTC – gedetineerden in het buitenland (268 personen) en hebben interviews gehouden met Nederlandse gedetineerden in Duitsland (7 personen) en in de Verenigde Staten (19 personen).

Kenmerken van de totale groep XTC - gedetineerden.

In totaal 268 Nederlanders zat volgens opgave van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het buitenland gevangen vanwege XTC - smokkel. Een minderheid van deze groep is jonger dan 30 jaar. De V.S., Duitsland en Engeland zijn de landen met relatief de meeste gedetineerden. Ruim 70% van de groep was al eens eerder in aanraking met politie en justitie geweest, waarbij de mannen verhoudingsgewijs vaker een strafblad hadden dan vrouwen. Bijna eenderde van de groep heeft zelfs vijf of meer antecedenten. Kijkend naar de typen misdrijven, blijkt dat de recidive niet specifiek van karakter is, en met name niet beperkt is tot opiumwetmisdrijven.

Uit deze gegevens komt het beeld naar voren dat XTC - koeriers en –smokkelaars vermoedelijk niet argeloze personen zijn die door gewetenloze drugscriminelen zijn verleid om XTC te smokkelen. Zowel qua leeftijd als strafrechtelijke ervaring kan de groep niet als onervaren en naïef worden gekarakteriseerd.

Bevindingen uit de interviews met de gedetineerden

Er bestaan overeenkomsten en verschillen tussen de gedetineerden uit beide landen. De Amerikaanse koeriers zijn 'echte' koeriers. Ze werden door derden benaderd en werkten in opdracht van XTC - exporterende organisaties waarvan de contouren overigens schimmig blijven. De in Duitsland opererende (kleine) smokkelaars probeerden meer op eigen initiatief een handeltje op te zetten en werkten vooral in opdracht van afnemers. De Amerikaanse koeriers werden benaderd in bepaalde netwerken van Antillianen en Dominicanen en waren afkomstig uit de Randstad. De in Duitsland geïnterviewde smokkelaars zijn allen autochtone blanke mannen uit Limburg. Zij zitten zoals zij zelf zeggen "in het wereldje", dat wil zeggen zij weten hoe zij aan XTC kunnen komen op het moment dat de vraag zich voordoet.

De Amerikaanse koeriers noch de Duitse smokkelaars zijn er 'ingeluisd'. In deze zin zijn zij geen 'slachtoffers' die misbruikt worden door anderen. Bijna alle koeriers weten wat ze smokkelen en nemen de risico's voor lief. Overigens hebben zij achteraf wel ervaren dat de risico's groter zijn en de negatieve gevolgen ernstiger zijn dan zij tevoren gedacht hadden. Dit geldt ook voor de kleine smokkelaars.

Ten aanzien van beweegredenen en motieven blijken er ook veel overeenkomsten te bestaan tussen de Amerikaanse en Duitse smokkelaars en koeriers. Allen werken uit winstbejag. Het is niet de sport of zucht naar avontuur dat hen beweegt, noch uitgeoefende druk, chantage of manipulatie, maar de verwachting dat op betrekkelijk eenvoudige en snelle wijze goed geld verdiend kan worden. Dikwijls geven de achtergronden van de respondenten aanleiding om gemakkelijk veel geld te wensen. Veel respondenten hebben financiële problemen, al dan niet als gevolg van druggebruik, ziekte en werkeloosheid. Anderen hebben een speciale verslaving, en wel aan geld. Om een dure levensstijl te kunnen onderhouden willen deze personen zich wel lenen voor het smokkelen van XTC. De hoogst genoten opleiding van de respondenten is het Havo-diploma Dit is door slechts een respondent behaald. De overigen hebben lagere opleidingen, die dikwijls niet met een diploma zijn afgerond. Veel van hen hebben een uitkering. Zij hebben derhalve geen goede vooruitzichten op een 'duur leven' op basis van legale inkomsten.

In andere woorden, de 'nieuwe' drug XTC heeft dus niet een nieuw type koerier aangetrokken. Het zijn niet de kansrijke, succesvolle jongeren die de gok nemen, maar personen die hun beperkte financiële mogelijkheden willen verruimen.

De smokkelwijzen tussen de koeriers en (kleine) smokkelaars verschillen vanzelfsprekend. De Amerikaanse koeriers moeten het vliegtuig gebruiken en dus een vrij strenge douanecontrole zowel in Amsterdam als in de Verenigde Staten passeren. Hun smokkelwijzen zijn meer afgestemd op de betrapingsrisico's dan de smokkelwijzen van de Duitse smokkelaars. Geprepareerde koffers, wielrennersbroeken, e.d. zijn de attributen van de koeriers die van het vliegtuig gebruik maken. Bij de Duitse smokkelaars zijn de werkwijzen veel minder 'sophisticated'. Vaak wordt de drugs gewoon achter in de auto of in een rugzak vervoerd.

Suggesties voor een preventiecampagne

Diverse respondenten benadrukten dat de beste voorlichting de voorlichting is die de potentiële smokkelaars en koeriers de *feiten* voorhoudt. Namelijk dat je te veel op het spel zet. Houdt potentiële koeriers en smokkelaars daarom voor dat ze tegen een betrekkelijk lage beloning heel veel op het spel zetten, is het motto. Met een dergelijke 'rationele' benadering kan ook zakelijke informatie worden gegeven over de strafduur en de leefomstandigheden in de gevangenis (de kostenposten bij de rationele afweging)

Een tweede strategie richt zich meer op de *emotionele, normatieve* kant van de smokkel. Er zou meer duidelijkheid gegeven kunnen worden over de schadelijkheid van XTC en over de negatieve impact die de arrestatie en de detentie op het leven en de sociale relaties van de gedetineerden hebben. Door vele koeriers werd XTC een drug genoemd die dicht tegen de softdrugs aanzit. Gezien de tolerante houding in Nederland inzake softdrugs kan deze associatie verkeerd uitwerken. De respondenten verklaren dat zij zelf nooit in heroïne zouden willen handelen. Zij zien XTC als een veel onschuldiger drug. Daarom zou het verstandig zijn in de campagne op zijn minst duidelijk te maken dat over XTC in het buitenland anders wordt gedacht en dat bij de berechting weinig onderscheid tussen XTC en heroïne wordt gemaakt. Overigens moet ook weer niet te veel van deze aanpak verwacht

worden. Een van onze bevindingen is immers dat de respondenten meer spijt hebben van het feit dat zij gepakt zijn dan dat zij berouw tonen over het feit dat zij een gevaarlijke drug hebben gesmokkeld.

Een derde strategie die wij suggereren is dat gerichte acties op *specifieke* doelgroepen worden gehouden. Amerikaanse XTC - koeriers vormen een geheel andere groep dan de Duitse (kleine) smokkelaars. Zowel wat betreft de plek waarop voorlichtingsmateriaal zou moeten worden aangebracht, als voor wat betreft de toon is differentiatie aangewezen. Gezien de bereidwilligheid van onze respondenten om na te denken over voorlichtingscampagnes is het niet alleen wenselijk maar ook wel mogelijk om bij deze voorlichting ook gedetineerden in te schakelen.